

SAMOILĂ MÂRZA

FOTOGRAFUL UNIRII DIN 1 DECEMBRIE 1918 DE LA ALBA IULIA

MOTTO:

*“ Veniți la Alba Iulia!
Frați români !*

Veniți cu toții la Marea Adunare Națională, care se va ține la 1 Decembrie... în Bălgradul lui Mihai Viteazul.

Veniți cu miile, ce zecile de mii !

*Lăsați pe o zi grijile voastre acasă, căci în această zi vom pune temelia unui viitor bun și fericit pentru întreg
neamul românesc.”*

„Unirea”, Blaj, nr. de propagandă, 13/28 XI 1918

SAMOILĂ MÂRZA – fotograful român care a realizat singurele imagini fotografice veridice care surprind Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din **1 Decembrie 1918**.

- S-a născut la 18 septembrie 1886, în satul Galtiu, comuna Sântimbru, județul Alba.
- S-a stins din viață la 19 decembrie 1967, la Alba Iulia.

STUDII: urmează șase clase primare la Școala poporală greco-catolică confesională din Galtiu; continuă liceul la Alba Iulia; ulterior, între anii 1909 și 1911 este trimis de către părinți în ucenicie la fotograful sibian Iainek, unde se califică în meseria de fotograf.

ACTIVITATE: izbucnirea primului război mondial din 1914-1918 a determinat întreruperea activității fotografului Mârza, fiind mobilizat și trimis pe front; ca militar în armata austro-ungară, este trimis pe frontul austriac din Galiția ajungând până la Riga, iar din anul 1916 este mutat pe frontul italian; încadrat în serviciul topografic și fotografic al armatei, mai bine de trei ani, Samoilă Mârza și-a practicat meserie, fotografiind chipuri de ostași de pe front și aspecte din ororile războiului.

Sfârșitul anului 1918, care a marcat și terminarea războiului îl găsește pe Samoilă Mârza la Trieste, de unde împreună cu mulți soldați români ardeleni se îndreaptă spre Viena, unde sosește la începutul lunii noiembrie 1918 pentru a se întoarce de aici, acasă la Galtiu. La Viena, la 6 noiembrie 1918 reușește să execute trei clișee fotografice care surprind sfințirea primului steag tricolor al Consiliului Național Român Militar (14 noiembrie 1918), în prezența generalului Boieriu, a lui Iulia Maniu și a celorlalți militari.

Din Viena, împreună cu câteva mii de soldați, Samoilă Mârza s-a întors în Transilvania, pe ruta Viena-Zagreb-Belgrad-Timișoara, pentru a participa la adunarea de la Alba Iulia. Ruta Viena-Budapesta-Arad a fost blocată de unguri. Sârbii i-au lăsat să treacă, dar cu condiția să fie dezarmați.

În dimineața zilei de 1 decembrie pleacă la Alba Iulia, nu înainte însă de a executa trei fotografii cu consătenii săi.

Aceste clișee îi reprezintă pe consătenii fotografului, îmbrăcați în haine de sărbătoare, fetele purtând fire un busuioc, gata de plecare la Alba Iulia.

A ajuns la Alba Iulia împreună cu sătenii în jurul orei 11, pe o vreme mohorâtă, purtând aparatul cu burduf, trepiedul și clișeele de sticlă pe bicicletă. Pentru că nu deținea permis de

intrare sau credențional (mandat scris), Samoilă Mârza nu a fost admis să intre în sala unirii. Fusesse angajat totuși un fotograf german, Bach, care însă nu s-a prezentat.

În ciuda unei vremi nefavorabile și dificultății utilizării aparatelor, Samoilă Mârza a reușit să realizeze cinci fotografii la Marea Adunare Națională, dintre care trei cu mulțimile venite și două cu tribunele oficiale la care a fost citit actul unirii în fața Marelui Sfat Național și a poporului de către dr. Aurel Vlad și episcopul greco-catolic, Iuliu Hossu. Aceste fotografii sunt singurele, care înfățișează aspecte de la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia care a consfintit Unirea Transilvaniei cu România.

O mulțime imensă se revărsa spre orașul unirii. Străzile erau pline de oameni care mergeau pe jos, în căruțe sau călări. Poporul s-a adunat după cetate, pe câmpul de instrucție, unde, pe la orele 12,00 i s-a adus la cunoștință, din parte comitetului național, hotărârile unirii. În aceste momente, Samoilă Mârza a executat cinci clișee înfățișând trei scene de masă și două scene de la tribuna oficială.

Ultimele două imagini de la tribuna principală reprezintă citirea actului unirii, în fața Marelui Sfat Național și a poporului de către dr. Aurel Vlad și episcopul greco-catolic, Iuliu Hossu.

La începutul anului 1919, a inclus fotografiile într-un album intitulat *Marea Adunare de la Alba Iulia în chipuri*, fapt menționat în ziarul „Alba Iulia” din 10 martie. Acest album va fi prezentat de către delegația română și la Conferința de pace de la Versaille. Alte labume au fost rimise șpersonalităților marcante ale epocii printre care regelui Ferdinand I, primului ministru I.C. Brătianu, dr. Iuliu Maniu, președintele Consiliului Dirigent, gneralului francez Berthelot și altor personalități politice ale vremii. Această lucrare s-a bucurat de omare apreciere din parte tuturor. Nicolae Iorga a considerat data primirii acestui album, la 27 aprilie 1919, demnă de a o insera în memoriile lui: „Mi se aduce din Ardeal un admirabil album al fotografului amator Mârza, înfățișând ultimele manifestări naționale de acolo.” Albumul cu fotografiile lui Samoilă Mârza a fost inclus în documentația prezentată de delegația României la încheierea tratatelor de pace de la Versailles și Trianon pentru justificare marelui act al Unirii Transilvaniei cu România.

Dar activitatea lui Samoilă Mârza nu se oprește aici. Cu aparatul său cu “burduf” legat pe port-bagajul nelipsitei sale biciclete a participat și la alte manifestări naționale din județul nostru, precum și la unele acțiuni similare din Transilvania (ex. A immortalizat vizita regelui Ferdinand I din anul 1919 de la Alba Iulia, Abrud și Câmpeni; momente de la încoronarea regelui Ferdinand I cu regina Maria, din 22 octombrie 1922; a participat la Țebea în anul 1924 când s-au desfășurat serbările comemorative privind împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Avram Iancu, precum și în anul 1929 la Alba Iulia la serbările Unirii organizate la împlinirea a 10 ani de la unirea Transilvaniei cu România, cu acest prilej fiind decorate de către oficialități; precum și la alte evenimente semnificative). Ne-a lăsat portretele unor personalități de seamă de pe aceste meleaguri, dar mai ales figuri de oameni din popor în costume naționale, nunți, botezuri, petreceri populare ș.a., care sunt adevărate documente etnografice.

În anul 1924, în urma unei audiențe la primul ministru Ion C. Brătianu, a reușit să obțină fonduri pentru continuarea pictării Catedralei Ortodoxe din Alba, care fusese începută de către pictorul Costin Petrescu și abandonată după încoronarea din 1922.

În 1967 prof. dr. Gheorghe Anghel, directorul Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia a reușit să achiziționeze de la Samoilă Mârza aparatul și clișeele legate de Unire. Mârza a precizat că alte clișee fusese nevoit să le vândă, din cauza lipsurilor materiale, pentru a valorifica sticla specială din care erau confecționate. Pentru 1968 a realizat un nou album asemănător celui din 1919, pe care intenționa să-l ofere oficialităților acelei vremi. De asemenea, cu banii primiți de la muzeu, și-a achiziționat un aparat de fotografiat performant, cu care dorea să realizeze mai multe fotografii cu ocazia semicentenarului Unirii. Aceste lucruri nu au mai fost posibile, întrucât Mârza s-a stins din viață la data de 19 decembrie 1967 din cauza unei boli incurabile. A fost înmormântat în cimitirul Maieri din Alba Iulia.

În anul 2003 la mormântul său a fost înălțat un monument, iar în satul Galtiu, la 23 noiembrie același an, i-a fost dezvelit un bust executat de sculptorul Borteș Narcis Dumitru, o dată cu lansarea cărții „Samoilă Mârza - 1886-1967 - Fotograful Unirii Transilvaniei cu România”.